

NORDENS
ARK

EFFEKTRAPPORT 2024

-INSATSER OCH RESULTAT FÖR VÄRLDENS HOTADE DJUR

Vi gör skillnad.

Idag finns det omkring 1,2 miljoner djurarter i världen. Om inget görs riskerar tre fjärdedelar av dessa att dö ut inom en nära framtid. Därför har vi tagit oss an att skydda de arter som kommer från ett klimat som liknar vårt eget. Genom att bedriva avel, uppfödning, forskning, utbildning och att sprida kunskap tror vi att de hotade arterna ska uppnå livskraftiga populationer och den biologiska mångfalden bevaras.

**Det är så vi gör skillnad.
Och det är så du kan göra skillnad.**

Innehålls- förteckning

Detta är Nordens Ark

VD har ordet

Tack alla givare

Dagar vi minns lite extra

Nordens Ark i siffror

Hållbarhet

- Organisation
- Miljöarbete
- Ekonomi
- Vår arbetsplats
- Djurhållning

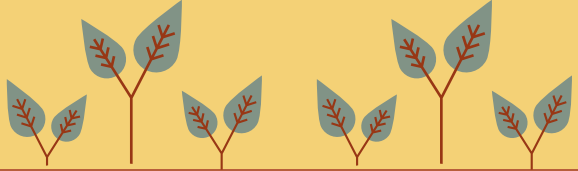
Djupdykning för den vetgirige

- Nordens Ark i världen
- Nordens Ark i Sverige
- Dagfjärilar i kris
- Rädda mångfalden i Sveriges natur
- Tabacktorpsfåret
- Saving Wildcats
- Utbildning - en viktig del av Nordens Ark

Personal

- Vi som jobbar här
- Engagemang i styrelser och arbetsgrupper
- Publikationer

Samarbetspartners & medlemskap

DETTA ÄR NORDENS ARK

Vi är en ideell stiftelse och naturvårdsorganisation (org. nr 854600-6191) som arbetar för att ge utrotningshotade djur en framtid. Insatserna sker genom att vi bedriver naturvård, uppfödning, forskning, utbildning och sprider kunskap om biologisk mångfald.

VISION:

En värld med livskraftiga populationer av djur och växter i fungerande ekosystem.

Vårt uppdrag:

Att vara en ledande kraft i bevarandet av hotade arter och för ett hållbart nyttjande av biologiska resurser, samt att inspirera till och utbilda för ett livslångt engagemang för naturen.

Vår historia:

Stiftelsen Nordens Ark invigdes 1989 och har H.K.H. Kronprinsessan Victoria som högsta beskyddare. Sedan starten bedriver vi verksamheten från Åby säteri, en anrik gård med 400 hektar mark, längst in i Åbyfjorden i Bohuslän. Här finns bland annat en publik park där våra djur förevisas och naturvårdsprojekt exponeras för besökare, en publik lantgård med skyddsvärda äldre nordiska lantraser och ett karantänsområde där uppfödningen av våra projektarter kan ske på ett smittskyddssäkert sätt. Parken är öppen för besökare.

Vi arbetar för att ge utrotningshotade djur en framtid.

På säteriet finns en av Sveriges största privata ekoparker där ett småskaligt och betat odlingslandskap återskapas och naturvärden gynnas.

Vår organisation och anläggning ger unika möjligheter att utveckla kärnverksamheten och utgör en plattform där budskapet om vikten av biologisk mångfald förmedlas till våra besökare. En stor del av verksamheten är förlagd i fält utanför anläggningen, både i Sverige och utomlands.

FN:s globala mål:

2015 antog FN en resolution med 17 globala mål för en bättre värld. På Nordens Ark arbetar vi främst med mål 15 "Ekosystem och biologisk mångfald" som syftar till att det till år 2030 ska ske en minskad förlust av biologisk mångfald och naturliga livsmiljöer samt att artutdöende ska förebyggas. Vårt arbete berör på olika sätt även flertalet av de andra målen.

ÄNNU ETT ÅR I NATURENS TJÄNST

► Att i några korta stycken sammanfatta effekterna av Nordens Arks mångfacetterade och alltmer angelägna kärnverksamhet är inte det lättaste och får begränsa sig till ett urval talande exempel. Under 2024 fortsatte vårt oförtrutna arbete med att finna nya och ekonomiskt gynnsamma samarbetspartners, inte minst med syfte att bidra till att kompensera ekonomiskt för den otillräckliga naturvårdspolitik som regeringen bedriver. Ett energifullt, ömsesidigt uppskattat och framför allt långsiktigt samarbete med IKEA såg dagens ljus, vars effekter vi hoppas få anledning att återkomma till under en lång tid framöver. Formerna för detta samarbete har fortsatt att utvecklas in på 2025 och har även gett ringar på vattnet när det gäller att stärka Nordens Arks varumärke och trovärdighet ytterligare som en stabil och trovärdig naturvårdspartner.

► Det pågående EU Life-projektet Saving Wildcats i samarbete med Royal Zoological Society of Scotland, vilket beskrivs mer ingående separat här i rapporten, resulterade i att katter

som fötts upp och satts ut i de skotska högländerna reproducerade sig i naturen – ett kvitto på att denna typ av tillämpad naturvård kan fungera även när det gäller rovdjur. Vi tittar även närmare på det av Postkodlotteriet finansierade WWF-samarbetet Rädda mångfalden i Sveriges natur som inleddes 2024 och som nått ett stort genomslag hos allmänheten, inte minst genom den omåttligt populära igelkotten som frontfigur. Projektet rymmer också ett par av de rödlistade dagfjärilar som vi beskriver närmare.

► Genom ett generöst bidrag från Hasselbladstiftelsen började planerna ta form för ett nytt utbildningscenter för skiftande målgrupper vid Nordens Ark. Den så kallade Dahlbecksalen vid Lantgården ställs om till att utgöra ett nav med pedagogiska verktyg för såväl riktade målgrupper som våra ordinarie besökare. Till centret, som utgör navet för den ofta utomhusbaserade utbildningsverksamheten, knyts ett antal satelliter – bl.a. det befintliga skolhuset med dess laborativa möjligheter. Det av Allmänna arvsfonden finansierade lekterapi-projektet på två regionala

sjukhus gick in i sitt slutskede, men starka önskemål om ett fortsatt samarbete har uttryckts såväl från de berörda sjukhusen som från patienter med respektive familjer.

► Våra många uppfödnings- och utsättningsprojekt, vilka beskrivs mer i detalj i årsredovisningen, nådde planerat gynnsamma resultat under året. Till övriga skyddsvärda och gemensamt förvaltade arter som reproducerade sig i parken under 2024 hör bl.a. persisk leopard, asiatisk vildhund, järv och amurtiger.

MATS HÖGGREN, VD

STORT TACK TILL VÅRA GIVARE!

NBS Security AB ♥ Arctic Paper
Martin & Servera ♥ Stiftelsen Ligula Foundation
Esab AB ♥ Hogia Brand & Communication AB
Erna och Victor Hasselblads Stiftelse ♥ GP
Engström Shipping AB ♥ OffiTech AB
Folkpool AB ♥ H-Fönstret i Lysekil AB
Yokk Solar AB ♥ Coop Väst AB
Mikaels Grävtjänst AB ♥ Varsego Sverige AB
Heimdal Security ♥ Rådasand AB ♥ Datia IT
Eset Nordics ♥ Karlsson Söderberg Konsult AB
Hallbergs Plantskola ♥ LRF Västra Götaland
Vesam Syd AB ♥ Leif Nilsson i Göteborg AB
EcoOnline ♥ Lions Club Sotenäs
L. Simberg Fastighetsförvaltning ♥ Regin
Rodins Marin AB ♥ Rölunda Gård
Ecofoams ♥ Ecosustain i Kungälv AB
Mutege IT AB ♥ Sollidens Handelsträdgård AB
Other support Group OSG AB ♥ Bevego
IVT Värmepumpar ♥ Mikael Larsson
Jakobi Sustainability ♥ LRF Västra Götaland
LGA Service ♥ Luwasa Greenstyling

"Vi tycker det är väldigt kul att kunna stötta en bevarandepark i vår region. Nordens Ark gör så mycket för djuren i närmiljön här i Sverige och i världen. Det är fantastiskt att se att parken ger djuren möjlighet att föröka sig och samtidigt befinna sig i en så bra miljö som möjligt för att detta skall lyckas och djuren må bra."

Michael Stensson, vd Datia

Varje bidrag är ovärderligt och gör en verklig skillnad för vårt arbete i parken och runt om i världen.

Ingenting av allt vi gjort under året hade kunnat göras utan er. Tack vare er kan vi fortsätta arbeta för att rädda utrotningshotade djur.

VILL DU HJÄLPA OSS ATT GÖRA SKILLNAD?

DÅ KAN DU:

- ♥ Skänka en gåva
- ♥ Bli månadsgivare
- ♥ Ge en minnesgåva
- ♥ Ge en högtidsgåva
- ♥ Bli medlem i Nordens Arks Vänner
- ♥ Bli fodervärd
- ♥ Bli företagsfadder
- ♥ Starta egen insamling
- ♥ Tänka på oss i ditt testamente

DINA PENGAR NÅR FRAM

När du skänker pengar till Nordens Ark kan du vara trygg. Din gåva används alltid där behoven är som störst och där vi bedömer att de gör mest nytta. Vi är mycket noga med våra utgifter och är stolta över att endast 8 % av de medel som samlas in går till administrativa kostnader.

Dagar vi minns lite extra från 2024

1 februari

Eremitibisar uppfödda på Nordens Ark skickades till Cádizprovinsen i södra Spanien för att släppas ut i det vilda. Sedan några år tillbaka pågår ett projekt för att återföra arten till den spanska faunan, ett arbete som varit mycket lyckat och det är andra gången vi skicka eremitibisungar dit för utsättning.

12 mars

Nordens Ark och WWF går samman för att rädda några av Sveriges mest hotade arter och tilldelats Drömprojektet *Rädda mångfalden i Sveriges natur – en kamp för hotade arter* på 21,5 miljoner kronor av Svenska Postkodlotteriet. Pengarna ska under fyra år användas för att vända trenden och stötta ett tiotal hotade svenska arter.

22 mars

Vallarta slamsköldpadda, som är världens minsta sköldpadda, är endemisk till ett litet område vid Ameca River i Mexico och akut hotad. Nordens Ark stödjer räddningsarbetet som pågår på plats för att hindra en total utrotning av arten.

7 maj

På initiativ av Nordens Ark gick ett tjugotal organisationer och myndigheter i Västsverige samman för att gemensamt uppmärksamma problemet med invasiva främmande arter och inspirera och informera om vad som kan göras. Ambitionen är att "I fel natur - en vecka mot invasiva arter" ska bli ett återkommande event som sprider sig över hela Sverige.

12 juni

90 000 yngel och 232 vuxna grönfläckiga paddor uppfödda på Nordens Ark släpptes ut på Öland. Den grönfläckiga paddan är Sveriges mest hotade groddjur och uppfödning och utsläpp är viktiga delar i det långsiktiga arbetet för att bevara arten.

20 juni

Dagen före midsommar fick de persiska leoparderna tre ungar, två hanar och en hona. Just de här ungarna är genetiskt viktiga för bevarandearbetet för att rädda arten som är starkt hotad idag.

Sedan tidigare har persiska leoparder från Nordens Ark fått ungar som släppts ut i det vilda i Ryssland.

9 juli

Fem ögonfläcksbockar har kommit till Nordens Ark för att hjälpa oss rädda arten. Vi vill ta reda på hur många som finns kvar i det vilda – en svår men viktig uppgift. Med hjälp av doftämnen, så kallade feromoner, hoppas vi locka fram skalbaggar. På så sätt kan vi få bättre kunskap och stärka arbetet för att bevara dem.

22 augusti

Rapporterna strömmade in under igelkottsräkningen som genomfördes under Igelkottsveckan som är ett initiativ av oss tillsammans med WWF. Över 50 000 rapporter kom in och resultatet som analyserades av Artdatabanken ger värdefull information om igelkottens situation i Sverige.

18 september

En av de sydliga kärrsnäpporna som vi fött upp och släppt ut på södra Öland förra sommaren har setts på Gran Canaria. Rapporten från lokala fågelskådare är en välkommen nyhet och ger en strimma av hopp för denna akut hotade fågel. Det är en bekräftelse på att våra insatser fungerar och att ungen följt flyttvägen som är typisk för arten.

11 oktober

Med lanseringen av kollektionen SKOGSDUVA inleder IKEA och Nordens Ark ett samarbete. Både IKEA och Nordens Ark menar att en ökad medvetenhet om hotade arter är en viktig del av naturvården. Det ökar förståelsen för arternas och ekosystemens betydelse och inspirerar människor att aktivt bevara den biologiska mångfalden.

30 november

Året julmarknad blev en succé med rekormånga utställare (över 60 st) och många glada besökare. En fin årligt återkommande tradition när hela säteriet myllrar av liv och rörelse.

17 december

Vår vitryggiga hackspett är så vitt vi vet den äldsta registrerade hackspetten i världen! Den 17 dec var han 22 år, 7 månader och 10 dagar gammal – en imponerande ålder. Under många år bidrog han till att säkra artens framtid, och nu njuter han av sin välförtjänta pension.

21 press-
meddelanden
resulterade
i 812 publicerade
artiklar & inslag

ÅRETS POPULÄRASTE PRESSRELEASES:

1

Rädda mångfalden i
Sveriges natur

2

Tigerungar

3

Leopardungar

Effektiviseringar ledde
till en minskad energi-
förbrukning med 6%.

2024 I SIFFROR

300 000

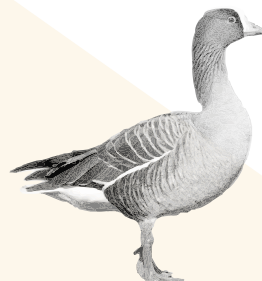
AKTIVA ANVÄNDARE
nordensark.se

ANVÄNDARE SOM LADDADE
NER NORDENS ARKS APP:
12 073

93 131

PARKBESÖKARE

23 fjällgäss kläckta på
Nordens Ark släpptes ut.

Antalet insekter vi släpper ut i
det vilda växer för varje år.
1218 större ekbockar, 214
trumgräshoppor, 810 larver
mnemosynefjäril och 248
bredbandade
ekbarkbockar.

18 UNGA STORKAR
SATTES UT I SKÅNE

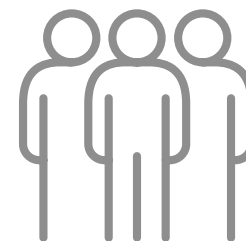
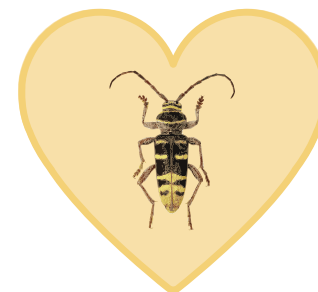
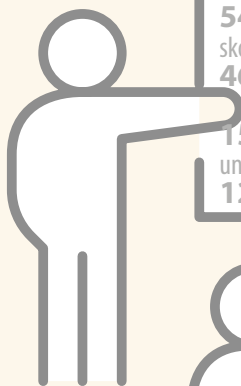

ANTAL FÖLJARE:

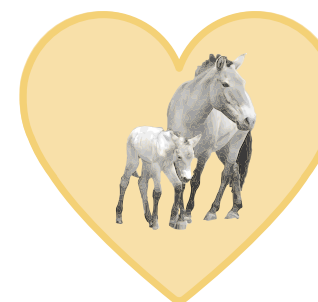

29 302 22 084 11 900

Vi har genomfört:
54 lektioner för grund-
skoleklasser
46 lektionsdagar med
gymnasier
15 föreläsningdagar med
universitet/högskola och
12 skolläger

442 Fodervärdar

41 Faddrar

EN HÅLLBAR ORGANISATION

Hållbar utveckling handlar om att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

► Nordens Ark är en organisation med tydliga styrdokument som uppdateras kontinuerligt för att hela tiden vara aktuella. Verksamhetens långsiktiga strategidokument (år 2020-2025) ligger till grund för den verksamhetsplan som arbetas fram för innevarande verksamhetsår. Dokumenten justeras vid behov med hänsyn till förändringar i förutsättningar och omvärld. Nordens Arks olika avdelningar har tydliga mål som tillsammans med resultaten följs upp och sammantaget bidrar till att nå Nordens Arks huvudmål; att bevara hotade arter.

► Stiftelsen har en ideellt arbetande styrelse som består av elva ledamöter och som leds av ordförande Margareta Wallin Peterson. Styrelsen har bred erfarenhet och kompetens från såväl näringsliv som utbildnings- och besöksverksamhet. Verksamheten granskas av auktoriserad revisor.

**”En hållbar utveckling är en utveckling som
tillfredsställer dagens behov utan att äventyra
kommande generationers möjligheter att
tillfredsställa sina behov.”**

► Nordens Ark har ett mycket väl utvecklat nätverk där man samarbetar med en rad olika organisationer, offentliga institutioner och den privata sektorn i syfte att öka naturvårdsnytta och sprida intresse för naturen. Nordens Ark har en lång tradition av att samarbeta med andra organisationer och vår framgång bygger till stor del på partnerskap. Samarbeten sker på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Organisationen beskrivs vidare på stiftelsens hemsida nordensark.se/om-oss

MILJÖARBETE

Nordens Arks kärnverksamhet är direkt kopplad till flera av riksdagens miljömål såsom ett rikt växt- och djurliv, levande skogar, ett rikt odlingslandskap och myllrande våtmarker. Sedan 2010 är verksamheten miljödiplomerad enligt Svensk Miljöbas och strävar kontinuerligt för att minska organisationens miljöbelastning.

► År 2015 antog FN en resolution med 17 globala mål för en bättre värld. De Globala målen är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som världens länder någonsin antagit och finns till för att uppnå fyra fantastiska saker till år 2030: Att avskaffa extrem fattigdom. Att minska ojämlikheter och orättvisor i världen. Att främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen. Nordens Ark strävar efter att bidra till de globala målen. Verksamheten arbetar främst med mål 15 "Ekosystem och biologisk mångfald" som syftar till att det till 2030 ska ske en minskad förlust av biologisk mångfald och naturliga miljöer, samt att artutdöende ska förebyggas. Arbetet berör också flertalet av de andra målen.

► Enligt Nordens Arks strategi 2020–2025 ska alla arter som Nordens Ark valt att arbeta med 2025 vara kopplade till någon form av naturvårdsprojekt/gemensam förvaltning. Med gemensam förvaltning menar vi att arten/rasen ska vara del av ett avelsprogram som syftar

till att bevara arten eller kopplad till en genbank.

► Nordens Ark arbetar hårt för att minska den egna påverkan på miljön. Miljöhänsyn ska vägas in i alla beslut avseende såväl daglig drift som forskning och undervisning. Nordens Arks arbete innebär automatiskt en positiv inverkan på miljön i och med organisationens verksamhetsinriktning. Organisationen är i dag en förebild internationellt för hur en djurpark ska drivas med avseende på djurvelfärd och framgångsrika avels- och bevarandeprogram.

► Ambitionen är att utöka detta rykte till att innefatta att verksamheten även är bäst på att helhetsmässigt arbeta för hållbar utveckling. Nordens Ark arbetar främst på att begränsa verksamhetens miljöpåverkan genom att minska el- och bränsleförbrukning, minimera mängden avfall, öka andelen miljömärkt i våra inköp samt påverka samarbetspartners, besökare och andra intressenter till en ökad miljömedvetenhet.

EKONOMI

Ekonomiska resurser är en förutsättning för att utföra våra uppdrag och leverera naturvårdsnytta. Nordens Ark arbetar för en långsiktig stabil finansiering för att säkerställa ett hållbart arbete under lång tid genom att vara en trovärdig och ansvarsfull organisation, samarbetspartner och arbetsgivare.

► Intäkterna 2024 kom i huvudsak från entréer, försäljning- och hotellverksamhet, insamling från privatpersoner (inkl. testamenten), fondmedel, offentliga bidrag, samarbeten med företag och organisationer, utbildningstjänster samt Postkodlotteriet.

Ansvarsfull kapitalförvaltning

► Nordens Arks kapitalförvaltning ska vara förenlig med verksamhetens övergripande syfte. Nordens Arks riktlinjer för finansiering, insamling och placering är antagen av styrelsen och reglerar bland annat hur placeringar görs. Förvaltningen ska präglas av god etik, vilket förutsätter att företagen följer internationella normer för företag gällande miljö, mänskliga rättigheter, arbetsrätt och korruption. Rapportering till styrelsen sker regelbundet.

► Det är viktigt att pengar används till rätt saker, men också på rätt sätt. Alla medel går till att genomföra den av styrelsen beslutade strategin och verksamhetsplanen för året. Verksamheten tar fram ett budgetförslag som antas av styrelsen innan arbetet påbörjas. Medel från myndigheter,

organisationer och företag används enligt avtal. Pengar som samlas in från privatpersoner är mycket viktiga då de stärker möjligheten att uppfylla den antagna strategin. Generella gåvor används till att uppfylla strategin och verksamhetsplanen. Om givaren har angett ett ändamål som gåvan ska gå till "öronmärks" dessa pengar.

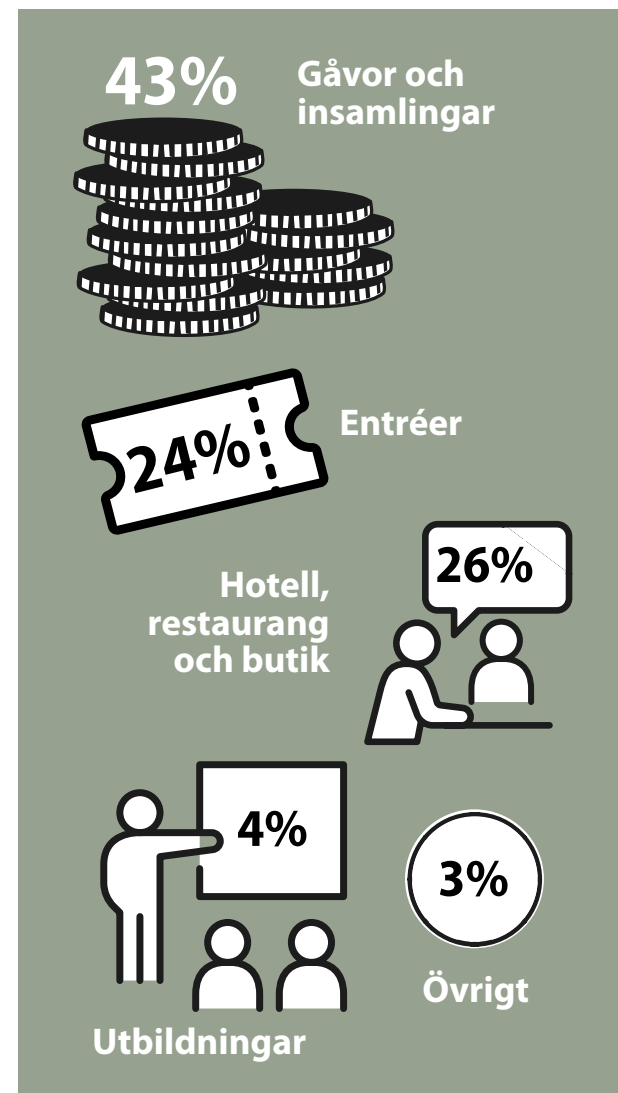
Etisk insamling

► Grunden i insamlingsarbetet är givarnas förtroende. Insamlade medel får inte äventyra organisationens oberoende och ska alltid komma från källor som är godkända för Nordens Ark ur etisk synpunkt. All insamling ska ske med respekt för den enskilda givaren. Nordens Ark följer gällande lagstiftning för hantering av personuppgifter. Nordens Ark kan tacka nej till gåvor där organisationen inte kan tillgodose givarens önskemål om ändamålsbestämning eller om det finns etiska skäl att avböja en gåva. Nordens Ark är medlem i Giva Sverige, branschorganisationen för tryggt givande och tillämpar därför Giva Sveriges etiska principer.

► Nordens Ark är en 90-kontoorganisation, vilket innebär att man står under granskning av Svensk Insamlingskontroll. Enligt Svensk Insamlingskontroll ska minst 75 procent av de totala intäkterna användas till ändamålen. Nordens Ark arbetar kontinuerligt för att minimera de administrativa kostnaderna och är stolta över att endast 8% av de av insamlade medlen går in till administrativa kostnader. Insamlingskostnader är den personal och de aktiviteter som är nödvändiga för att samla in gåvor från privatpersoner och företag. Administrationskostnader är till exempel IT-system och vissa personalkostnader.

► Ändamålsenlighet, tillit och transparens är nyckelord i Nordens Arks arbete. Givare och samarbetspartners ska känna sig trygga med att gåvor används på rätt sätt och där de gör mest nytta.

Så här finansieras vi:

VÅR ARBETSPLATS

Medarbetarna är Nordens Arks viktigaste tillgång, med avseende på såväl personligt engagemang som yrkeskompetens. Det handlar både om specifikt kunskande om olika djurs beteende och miljökrav, men också om ett brinnande intresse för den stora och viktiga uppgift som arbetet med att rädda hotade arter innebär.

► På Nordens Ark ska medarbetare utvecklas, trivas och må bra. Vårt fokus på att varje medarbetare ska ha en sund arbetsmiljö är av största vikt i allt vi gör. Varje dag våra medarbetare kommer till arbetet gör de en positiv skillnad för hotade arter och för den biologiska mångfalden, oavsett vilken roll man har på Nordens Ark.

► För att säkerställa att vi behåller vår värdefulla kompetens så vill vi vara en lyhörd arbetsgivare och ha ett närvarande ledarskap. Nordens Ark genomför årligen en medarbetarundersökning som riktar sig till tillsvidareanställda medarbetare samt en undersökning som riktar sig till säsongsanställda medarbetare. Undersökningarna är viktiga för vårt systematiska arbetsmiljöarbete. Nordens Ark genomför även årligen en OSA-enkät (en digital skyddsron) som fokuserar på den sociala arbetsmiljön på arbetsplatsen. Undersökningarna leder fram till handlingsplaner som syftar till att förebygga ohälsa och öka trivsel och engagemang.

► Fyra gånger per år träffas Nordens Arks skyddskommitté för att planera och utvärdera det systematiska arbetsmiljöarbetet på arbetsplatsen. Kommittén består av både arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter som samverkar kring frågor som rör vår arbetsmiljö. Stående

punkter på dessa möten är bland annat analyser och åtgärder av årliga medarbetarundersökningar och OSA-enkäter samt allmänna skyddsroner. Säkerheten i parken, sjukfrånvaro/frisknärvaro samt organisationskultur är också ämnen som är återkommande på kommitténs möten. Under de årliga medarbetarsamtalen är kompetensutveckling en stående punkt, där varje medarbetare har en individuell kompetensutvecklingsplan.

”Medarbetarna är vår absolut viktigaste tillgång”

► Under den publika högsåsongen dubblar vi personalstyrkan med säsongsanställda medarbetare som är med och bidrar till att parkens besökare får en minnesvärd och lärorik vistelse. Nordens Ark tillämpar kompetensbaserade rekryteringsprocesser. Alla som söker lediga tjänster på Nordens Ark skall få en positiv upplevelse och ett professionellt bemötande.

► Nordens Ark vill uppmuntra och underlätta för medarbetare att bli blodgivare. Nordens Ark är därför med i kampanjen Geblod och erbjuder medarbetare lämna blod på betald arbetstid. Nordens Ark skall vara en jämställd arbetsplats. Att erbjuda gratis mensskydd till våra medarbetare är därför en självklarhet för oss.

INVENTERING AV STÖRRE EKBOCK

EN HÅLLBAR DJURHÅLLNING

Att konsekvent jobba kostnadseffektivt och hållbart när man jobbar med bevarandeprogram har tagit oss dit vi är i dag. Redan från allra första början slog personalen fast att varje krona ska räknas väl. Kan man återanvända något så ska det göras - något vi hållit fast vid under hela resan fram till i dag och något vi fortsättningsvis värnar om.

► Nya djuranläggningar byggs alltid artspecifikt för att djuren ska få utlopp för så många naturliga beteenden som möjligt, det är viktigt för oss. Samtidigt ser vi till att bygga på ett sätt som gör att relativt enkla förändringar krävs för att det ska fungera lika väl för andra arter. På det sättet så kan vi, när omvärldsbilden ändras, med små medel erbjuda anläggningen för en ny art i behov av vår hjälp.

► Arterna på Nordens Ark är noggrant utvalda för att vi ska göra så stor naturvårdsnytta som möjligt. I det ligger att vi kan hålla arten kostnadseffektivt och miljöresurssnålt, samt utföra insatser i fält när så är möjligt – helt enkelt bidra till att skapa och upprätthålla den biologiska mångfalden.

► De flesta arterna i parken kommer från klimatzoner liknande Sverige och behöver inte uppvärmda inomhusutrymmen, en viktig faktor ur ett hållbarhetsperspektiv. Arter från en varmare klimatzon, som vissa reptiler och amfibier, finns på Nordens Ark efter noga övervägande av skyddsbehovet kontra hållbarhetsperspektivet, SköldpaddarArken är ett exempel på detta.

► Hot och hotbilder kan ändras fort vilket gör att vi måste vara agila och kunna ställa om verksamhet snabbt och utan att det tar för stora resurser i anspråk. Det gör att uppfinningsrikedomen bland personalen på hur vi kan återbruka befintliga resurser på ett klokt sätt är stor.

DJUPDYKNING FÖR DEN VETGIRIGE

En viktig del i Nordens Arks arbete handlar om att informera och utbilda om läget för världens hotade djur. Kunskap föder nyfikenhet och engagemang. Om vi alla lär oss mer och får en ökad förståelse för hur vi påverkar djuren och naturen så kan vi alla tillsammans göra skillnad.

► Det sker en hel del bakom kulisserna på Nordens Ark, saker som är avgörande för många arters fortlevnad. Det handlar om allt från avel och uppfödning till forskning och utplantering i det vilda. Nordens Ark är en aktiv och drivande part i flera nationella och internationella bevarandeprojekt för att rädda hotade djur.

► Nordens Ark deltar i det internationella samarbetet med räddningspopulationer för att arter ska finnas kvar även om de anses funktionellt utdöda i det vilda.

► Genom Conservation Education tar vi nya grepp på information och utbildning som ökar förståelsen och skapar engagemang för hotade arter och biologisk mångfald.

► Parkens djur och marker är en ypperlig plattform för forskning om såväl djur och deras beteenden som effekten på den biologiska mångfalden.

► Att ungar födda på Nordens Ark kan skickas för utplantering i det vilda såväl i Sverige som internationellt visar att vi är på rätt spår. Tillsammans arbetar vi för att ge hotade djur en framtid.

► På kommande sidor finns ett urval av artiklar som beskriver lite mer utförande om arbetet som vi utfört under året.

MED SVERIGE SOM ARBETSPLATS

Många av de arter vi arbetar med finns i vår svenska natur. Vi föder upp och återintroducera hotade arter, inventera populationer och restaurera viktiga livsmiljöer. Arbetet sker i nära kontakt med Länsstyrelser och andra samarbetspartners. Vårt arbete gör skillnad både för djuren, naturen och för framtida generationer som ska få möjlighet att uppleva en rik och levande natur.

DAGFJÄRILAR I KRIS

– NORDENS ARK HJÄLPER

HOTADE ARTER ATT FÅ LUFT

UNDER VINGARNA

Mnemosynefjäril
- starkt hotad

► Sveriges dagfjärilar står inför en allvarlig kris. Nästan en tredjedel av arterna finns numera på rödlistan, och för arterna veronikanätfjäril och kronärtsblåvinge ser det riktigt illa ut – de befaras vara nationellt utdöda. Många andra arter har också minskat kraftigt i antal. Minskningen orsakas av storskaliga förändringar i landskapet och en allt intensivare markanvändning som lett till en drastisk minskning av blomrika miljöer såsom ängs- och betesmarker, livsmiljöer som är avgörande för fjärilarnas överlevnad.

► På Nordens Ark arbetar vi för att vända utvecklingen. Genom att föda upp och sätta ut hotade dagfjärilar i naturen stärker vi deras populationer, men vi jobbar också med att restaurera och återskapa viktiga ängsmarker där fjärilarna kan trivas.

► En av våra fokusarter är mnemosynefjärilen, en art som minskat kraftigt i Sverige och som numera klassas som starkt hotad. För att hjälpa arten har Nordens Ark fött upp mnemosynefjärilar och satt ut dem i naturen för att stärka de vilda populationerna. Under 2024 kläcktes hela 1 070 mnemosynelarver i vår avelsanläggning, och av dessa kunde vi sätta ut ett rekordantal – 840 larver – på tre utvalda platser i Stockholm och Uppsala län. Samtidigt har vi sparat över 700 ägg inför vintern, med förhoppningen att de ska kläckas under 2025 och bli en del av nästa generations fjärilar. Arbetet sker i samarbete med länsstyrelserna i Blekinge, Uppsala och Stockholm,

► Vi har också jobbat för att restaurera artens livsmiljö. I samarbete med Skärgårdsstiftelsen och Länsstyrelsen i Stockholm har viktiga områden i restaurerats. Restaureringen innebär röjning av främst ung al och ung hassel på sydslutningar på områden i naturreservatet, där det även finns gott om fjärilens värdväxt nunneört samt nektarkällor som midsommarblomster.

► Fetörtsblåvingen är ännu en av Sveriges fjärilar som minskat kraftigt. Under de senaste 30 åren har arten gått tillbaka i hela Norden, och i Sverige finns den idag på färre än tio platser. Huvudorsaken är att dess livsmiljöer växer igen, vilket gör det svårare för både fjärilen och dess värdväxt, kärleksört, att överleva. I dag är fetörtsblåvingen klassad som starkt hotad.

► För att stärka de vilda populationerna har Nordens Ark i samarbete med Länsstyrelsen i Stockholm, fött upp och satt ut individer i naturen. Den första utsättningen skedde 2022, och under 2024 kunde vi fortsätta arbetet när 192 puppor från vår avelsanläggning placerades ut i Stockholms skärgård. Precis som för mnemosynefjärilen är restaurering av livsmiljöer en nyckel till artens överlevnad. Därför har vi, tillsammans med Länsstyrelsen i Västra Götaland, restaurerat områden i norra Bohuslän, där fetörtsblåvingen fortfarande har några kvarvarande populationer. Genom att öppna upp igenväxta marker och släppa in mer ljus och värme skapar vi bättre förutsättningar för både fjärilen och dess livsviktiga värdväxt.

► På hemmaplan här på Nordens Arks marker har vi också arbetat för att få tillbaka blomrika marker, viktigt steg i vårt arbete för att främja biologisk mångfald. Under 2024 har vi anlagt flera nya ängar. Genom att omvandla tidigare granplanteringar och plantera blommande växter strävar vi efter att skapa en artrik miljö. Vi räknar med att gå från ett fåtal arter till över 50 olika växtarter på dessa ängar – och detta är bara början. Närmare 30 inhemska blomarter har såtts på ängarna för att säkerställa en blommande och varierad livsmiljö som gynnar fjärilar, bin och andra viktiga pollinatörer.

► Vårt arbete med att rädda hotade dagfjärilar och deras livsmiljöer är en del av Nordens Arks övergripande mål att bevara den biologiska mångfalden och säkerställa att framtida generationer får uppleva rikedomarna i vår natur.

RÄDDA MÅNGFALDEN I SVERIGES NATUR

Igelkott
- nära hotad

► Biologisk mångfald är ett samlingsbegrepp som omfattar all den variation mellan arter, inom arter och livsmiljöer som finns på jorden. Den spelar en avgörande roll för naturens grundläggande funktioner, såsom pollinering och rening av luft och vatten, och är därför grunden för allt liv på jorden. Men idag står vi inför en kris där mångfalden av liv utarmas i en takt vi aldrig tidigare sett. Sedan 1970 har populationerna av vilda ryggradsdjur i snitt minskat med 69 %, och även i Sverige ökar antalet rödlistade arter oroväckande.

► För att vända den negativa utvecklingen startade Nordens Ark, i samarbete med WWF och med finansiering från Svenska Postkodlotteriet, projektet "Rädda mångfalden i Sveriges natur". Syftet är att genom riktade insatser hjälpa ett tiotal hotade arter och deras livsmiljöer. Bland dessa finns välkända arter såsom fjällräv, storspov och igelkott, men även mindre kända arter som veronikanätfjäril, ögonfläcksbock och flodpärlmussla. Dessa arter representerar olika djurgrupper och geografiska områden i Sverige och är beroende av landskapstyper och biotoper som minskar kraftigt.

► Projektet startade under 2024 och tar avstamp i konkreta och väl underbyggda åtgärdsprogram. De huvudsakliga insatserna inkluderar restaurering och förbättring av livsmiljöer, uppfödning och utsättning av hotade arter, stödutfodring samt inventeringar för att stärka kunskapsläget och utvärdera åtgärder.

► Under projektets första år har vi fokuserat på att etablera samarbeten och identifiera områden där naturvårdsinsatser gör störst nytta. För den starkt hotade ögonfläcksbocken har det praktiska arbetet redan startat, bland annat genom att utveckla en uppfödningssmetod.

Tack vare Nordens Arks nätverk kunde vi samarbeta med en entomolog i Polen, som i juli skickade sex individer till vår avelsstation.

► En stor utmaning är att arten är svår att inventera. För att förbättra detta inleddes under året ett samarbete med SLU Alnarp för att identifiera artens feromoner – doftämnen insekter använder för kommunikation. Nordens Ark och SLU Alnarp har tidigare utvecklat syntetiska feromoner för andra hotade vedlevande skalbaggar, och förhoppningen är att göra detsamma för ögonfläcksbocken.

► Vi genomförde även Sveriges första Igelkottsvecka, där vi bad allmänheten att hjälpa oss genom att rapportera in alla levande och döda igelkottar de såg under en vecka i augusti. Responsen blev överväldigande – över 50 000 observationer kom in från privatpersoner i hela landet, med rapporter från samtliga 21 län.

► Effekten av detta projekt kommer att vara långtgående. Genom att skapa bättre förutsättningar för dessa arter stärker vi samtidigt hela ekosystem och gynnar den biologiska mångfalden i stort. En annan viktig del av projektet är att öka allmänhetens engagemang och kunskap, då vi alla kan bidra till att bevara naturen.

► Projektet "Rädda mångfalden i Sveriges natur" handlar om att agera nu, innan det är för sent. Tillsammans kan vi göra skillnad – för igelkotten i våra trädgårdar, för fjällräven i de svenska fjällen och för alla arter som kämpar för sin överlevnad i en alltmer förändrad värld.

TABACKTORPSFÅRET

- PÅ GRÄNSEN TILL ATT FÖRSVINNA

Tabackofår
- akut hotad

► Tabacktorpsfåret är en av Sveriges minsta och mest sällsynta lantras. En lantras är en husdjursras av ko, får, get, kanin, häst, gris, bin och fjäderfå som höns, ankor och gäss och har funnits i ett område så länge att de anpassat sig till den lokala miljön. De har specialiserat sig på att klara sig på en liten och varierande fodertillgång och tål ofta regn- och torrperioder, samt långa vintrar eller besvärlig terräng bra.

► Får, som husdjur, har funnits i Sverige sedan bronsåldern. Redan från järnåldern var fåret ett av de viktigaste husdjuren för svenskarna, och under medeltiden var det vanligt även i städerna för att täcka hushållens behov. På 1500-talet började importen av får från andra delar av Europa, framför allt för att få fram finare ull som passade för kläder till de mer välbärgade. På 1600-talet utfärdade Gustav II Adolf ett påbud om att svenska baggar skulle bytas ut mot tyska raser som ansågs ha bättre ullkvalitet. Denna import av utländska raser fortsatte under 1700-talet, och i skrifter från denna tid nämns inte alls de inhemska raserna. Som tur var valde många fårbönder, trots påbudet, att behålla en del av de svenska lantraserna.

► Idag är lantrasfår generellt sett mindre och producerar inte lika mycket kött eller mjölk som de mer förädlade raserna. Av ekonomiska skäl har de därför till stor del försvunnit ur den kommersiella matproduktionen. Om dessa raser försvinner går vi miste om både genetisk mångfald och en viktig del av vår kulturhistoria. Gamla lantraser har ett stort genetiskt värde eftersom de är anpassade till sina lokala miljöer och ofta har utvecklat resistens mot lokala parasiter och sjukdomar. För att bevara dessa raser arbetar olika lantrasföreningar aktivt med bevarandeinsatser. De ansvarar bland annat för genbanker som förhindrar att raserna hotas av inavel och hjälper till att upprätthålla en livskraftig och genetiskt sund population. Förutom avel och bevarande är det också viktigt att sprida kunskap om lantraserna och de hot som de står inför.

Institutioner som Nordens Ark och de lantraser vi håller spelar en viktig roll i detta arbete och hjälper till att visa upp de svenska lantraserna och deras betydelse.

► Ett konkret exempel på arbetet med att bevara hotade lantraser är tabacktorpsfåret, en ras av allmogefår som idag är akut hotad. Tabacktorpsfåret kommer från gården Tabacktorp i Västansjö utanför Ekshärad i Värmland. Rasen är liten till storlek och oftast vit med en karakteristisk ansiktsprofil. De flesta är kulliga, men baggar med horn förekommer. Svansen är kort och ullfri, öronen små, och en viss pannlugg är vanlig. Läget är idag akut för rasen på grund av få besättningar och få levande djur i genbanken, med endast 17 baggar och 51 tackor kvar i genbanken.

► I april 2024 blev Nordens Ark kontaktad av Föreningen Svenska Allmogefår, som fått information om en ursprungsbesättning av tabacktorpsfår som inte längre kunde behållas av sina ägare, med frågan om vi hade möjlighet att köpa några av djuren. Tack vare bidrag från föreningen kunde vi snabbt ta emot fem tackor och tre baggar från denna besättning och säkerställa att dessa djur och deras genetiska linjer finns kvar för framtiden. Tackorna har redan ingått i betäckningsgrupper och förhoppningsvis är de dräktiga, vilket ger möjlighet för rasen att fortsätta utvecklas och bevaras.

► Det långsiktiga arbetet med att bevara lantraser som tabacktorpsfåret är både tidskrävande och tålamodskrävande, men det är en viktig del av att skydda både den biologiska mångfalden och vårt kulturarv. För att säkerställa att denna ras överlever, kommer vi fortsätta att ha en besättning av tabacktorpsfår på Nordens Ark och sälja livdjur till befintliga och nystartade besättningar som är anslutna till genbanken.

SAVING WILDCATS

– EN FRAMGÅNGSSAGA

FÖR DEN SKOTSKA TIGERN

Skotska vildkatt
- Livskraftig

► Den skotska vildkatten, även kallad "The Highland Tiger", är ett av Storbritanniens mest hotade däggdjur och står på randen till utrotning. Historiskt sett har vildkatterna hotats av förlust av livsmiljöer och förföljelse. Idag är det främst hybridisering med tamkatter och sjukdomar som utgör de största hoten, vilket har lett till en kraftig nedgång av den vilda populationen.

► Enligt en rapport från 2019 av IUCN Cat Specialist Group, baserad på historisk information och forskningsdata från the Scottish Wildcat Action project, är populationen av vildkatter i Skottland inte längre livskraftig. För att rädda arten i det vilda pekades det ut som nödvändigt att förstärka den återstående populationen genom avel och utsättning av vildkatter.

► Tack vare finansiering från EU lanserades 2019 bevarandeprojektet Saving Wildcats, med målet att återetablera den skotska vildkattens vilda population genom avel och utsättning. Projektet är ett samarbete mellan Zoological Society of Scotland (RZSS), Nordens Ark, Scottish Natural Heritage, Cairngorms National Park Authority, Forestry and Land Scotland samt Junta De Andalucía. För att komplettera det skotska avelscentret har Nordens Ark som mål att hålla ett flertal avelspar av skotsk vildkatt i vår avelsanläggning och producera ungar för utsättningsprojektet.

► För att öka allmänhetens medvetenhet och engagemang har Nordens Ark under 2024 färdigställt ett nytt avelshägn i vår publika park, där besökare nu kan se skotska vildkatter på nära håll. För att ytterligare stärka projektets avelsarbete planerar vi att ta in nya genetiskt viktiga individer till vår slutna avelsanläggning, huvuddelen av vårt arbete kommer

fortsätta ske för att minimera mänsklig kontakt med de katter som ska skickas till utsättningsprojektet.

► Att släppa ut arter i naturen är en komplex och osäker process, men Saving Wildcats har samlat experter från hela världen för att ge den skotska vildkatten bästa möjliga förutsättningar att överleva i sitt naturliga habitat. Efter fyra års intensivt arbete har projektet gjort betydande framsteg. Under de senaste två åren har vildkatter släppts ut i det fria, och målsättningen var att cirka 50 % av de utsläppta katterna skulle överleva. Resultaten har överträffat förväntningarna, med nära 90 % överlevnad bland de utsläppta katterna!

► En annan viktig framgång nåddes under 2024, när de första kullarna föddes i det vilda, med över 20 bekräftade kattungar. Detta är en enastående prestation som inte bara stärker den skotska vildkattens framtid, utan också kan fungera som en modell för liknande återetableringsprojekt globalt. Saving Wildcats har därmed visat att det är möjligt att rädda en art från utrotning genom samarbete, forskning och långsiktigt bevarandearbete.

UTAN KUNSKAP FAMLAR VI I MÖRKRET

► Vi lever i allt mer komplicerade tider, i synnerhet vad gäller kommunikation och information. Bruset bara ökar, det blir allt svårare för oss alla att sovra och sortera fram vad som är relevant. Ansvar på oss som förmedlare av information och utbildare ökar. Nu är kanske inte vår verksamhet den mest utsatta för fake-news och konspirationer men icke desto mindre måste vi kunna garantera opartisk och vetenskapligt underbyggd information och fakta i allt vi gör. Särskilt gäller det i vår roll som utbildare.

► Under 2024 har trycket på utbildningsverksamheten varit fortsatt högt. Totalt har nära 300 grupper tagits emot – från förskolor, grund- och gymnasieskolor till högskolor, universitet och företag. Den geografiska spridningen är stor, med besökare från hela landet – från Skåne i söder till Dalarna i norr. Bland de nytillkomna besökarna finns bland annat Svalövs naturbruksgymnasium, medan universitet som Lund och Uppsala återkommande förlägger delar av sin undervisning på Nordens Ark.

► Särskilt glädjande är det växande intresset från högskolor och universitet. Under året har minst 7 olika lärosäten besökt verksamheten, flera under flerdagarsprogram. Ett exempel är Linköpings universitet, som är ledande inom forskning om djurbeteende och nu har valt att förlägga mer av sin undervisning till Nordens Ark.

► Utbildningsinsatserna är unika i det att de kombinerar teori och praktik. Elever och studenter möter både djur och natur på nära håll och får kunskap direkt från medarbetare med handfast erfarenhet av artbevarande. Efter en dag på Nordens Ark är det kanske ”lite mindre mörkt” och förhoppningsvis, får man med sig både kunskap och en portion framtidstro.

Vi som jobbar här:

VD - Mats Höggren

Vice VD - Linnéa Johansson

Forskning och utbildning - Mats Niklasson, Karin Amsten, Björn Johansson, Eva Andersson, Ulrica Ahlrot, Jenny Loberg

Zoologisk avdelning - Ewa Wikberg, Sara Nilsson, Emma Nygren, Linn Månsson, Gustaf Samelius

Djurvård - Alfred Lindskog, Ingela Andersson, Markus Svedin, Ann-Charlotte Berntsson, Anna Einemo, Kristofer Försäter, Josefin Hansson, Sara Hedvall, Jimmy Helgesson, Sandra Josefsson, Dick Liljegren, Kenneth Skydt, John Söderlindh, Jonas Söderholm, Jesper Sandsjö, Anders Persson, Helene Olimb, Fanny Svensson, Emma Hellberg, Annie Andersson, Klara Grunnegård (vik), Camilla Wikberg (TJL)

Legitimerad Veterinär - Michelle Kischinovsky

Legitimerad djursjukskötare - Elin Eriksson Byröd

Underhåll - Mikael Fredriksson, Emil Gunnarsson, Åke Gustavsson, Sofia Viksson, Inger Larsson, David Molander, David Enstedt, Rickards Brorsson

Ekonomi - Susanne Geisen, Ann Mårtensson

HR - Linda Gadd, Sandra Karlsson

Värdskap & Marknad - Therese Patriksson, Jenny Magnusson, Lotta Olofsson, Marie Matsson, Camilla Törnebohm, Ellinor Thuresson, Tina Olofsson, Prisca Lang, Jennie Kaijser, Alexander Eriksson

Nordens Arks förskola - Anna Crogård, Isabell Karlsson, Johanna Osberg, Madeleine Abrahamsson, Charlotta Lundqvist, Anette Alfredsson

Vårt engagemang i styrelser och arbetsgrupper:

IUCN:s Nationalkommitté: Mats Höggren

EAZA Technical assistance committee:
Mats Höggren

EAZA EEP Committee: Ewa Wikberg

EAZA Conservation Education committee: Eva Andersson

EAZA wildlife trade taskforce: Ewa Wikberg

EAZA Cites subgroup: Ewa Wikberg

EAZAs Artkommittéer: Dick Liljegren (japansk trana), Sara Hedvall (glasögontrana), Emma Nygren (pallaskatt), Ewa Wikberg (manvarg, skogsvildren, persisk leopard, röd panda, amurtiger, przewalskis vildhäst), Jimmy Helgesson (vietnamesisk dammsköldpadda, indomalajisk flodsköldpadda, svart jättesköldpadda, mauremys mutica, kinesisk halsbandad sköldpadda, mauremys nigricans), Kristofer Forsäter (kycklinggroda, lemurlövgroda) Helene Olimb (tadzjikist stäppfår)

Medverkar i EAZAs arbetsgrupper:

Emma Nygren (Felid TAG, Tucan and Turaco TAG, Waterfowl and Pelecaniformes), Eva Andersson (Small Carnivore TAG), Ewa Wikberg (Caprine TAG, TAG evaluation subgroup), Jimmy Helgesson (Reptile TAG), Sara Nilsson (Records Working group), Helene Olimb (Caprinae TAG), Kristofer Forsäter (Amphibian TAG)

International stamboksförare (ISB):
Emma Nygren (snöleopard)

Europeisk stamboksförare (EEP):
Emma Nygren (snöleopard, fjällgås), Eva Andersson (järv), Jimmy Helgesson (McCords ormhalssköldpadda, gulhuvad landsköldpadda), Kristofer Forsäter (lemurlövgroda)

EU Life Saving Wildcats Project Board:
Mats Höggren

EU Life Saving Wildcats Project Management Group, Ex-situ sub-group:
Emma Nygren

Pallas's cat Working Group, Steering committee: Emma Nygren

Kungliga Djurgårdsförvaltningen, skötselråd: Mats Niklasson

Royal Zoological Society of Scotland (RZSS), Conservation Advisory Group:
Mats Höggren

Göteborg Global Biodiversity Centre (GGBC), research group: Mats Niklasson

Göteborg Global Biodiversity Centre (GGBC), styrgrupp: Mats Höggren

Stiftelsen Sveriges Vildnads förtroenderåd: Mats Höggren

EAZA screener: Alfred Lindskog, Markus Svedin, Ingela Andersson, Ewa Wikberg, Mats Höggren

Husdjursgenetiska rådet: Ingela Andersson

Red Panda Network Europe: Emma Nygren

IUCN SSC: Emma Nygren (Grasshopper Specialist Group), Jimmy Helgesson (Grasshopper Specialist Group)

CfM mentor: Mats Höggren (Almaty Zoo)

Stiftelsen Ryfors Gammelskog: Mats Niklasson

Publikationer:

Referegranskade publikationer

Amsten, K., Cromsigt, P. G. M., ... Loberg, J. M., ... Niklasson, M., & Churski, M. (2024). Pyric herbivory in a temperate European wood-pasture system. *Journal of Applied Ecology*, 61(5), 1081-1094. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.14618>

Byambasuren, C., Johansson, Ö., Alexander, J. S., ... Samelius, G. & Sharma, K. (2024). Who's the boss? Understanding the spatial relationship between snow leopard and Eurasian lynx in southern Mongolia. *Wildlife biology*, e01323, 1-10. <https://doi.org/10.1002/wlb3.01323>

Churski, M., Kuijper, D. P. J., Semmelmayr, K., Bond, W. J., ... Charles-Dominique, T. (2024). Tree growth-forms reveal dominant browsers shaping the vegetation. *Functional Ecology*, 38(9), 2027-2040. <https://doi.org/10.1111/1365-2435.14623>

Diserens, T. A., Churski, M., Bubnicki, J. W., Zalewski, A., ... Kuijper, D. P. J. (2024). Badgers remain fearless in the face of simulated wolf presence near their setts Behavioural ecology. *Ecology and Evolution*, 14(1), e10654. <https://doi.org/10.1002/ece3.10654>

Johansson, Ö., Alexander, J. S., Lkhagvajav, P., Mishra, C., & Samelius, G. (2024). Natal dispersal and exploratory forays through atypical habitat in the mountain-bound snow leopard. *Ecology*, 105(4), e4264. <https://doi.org/10.1002/ecy.4264>

Kuijper, D. P. J., Diserens, T. A., Say-Sallaz, E., Kasper, K., ... Churski, M. (2024). Wolves recolonize novel ecosystems leading to novel interactions. *Journal of Applied Ecology*, 61(5), 906-921. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.14602>

Lazzeri, L., Ferretti, F., Churski, M., Diserens, T. A., ... Kuijper, D. P. J. (2024). Spatio-temporal interactions between the red fox and the wolf in two contrasting European landscapes. *Scientific Reports*, 14, 221. <https://doi.org/10.1038/s41598-023-50447-z>

Lkhagvajav, P., Alexander, J.S., Byambasuren, C., Johansson, Ö., ... Samelius, G. (2024). Snow leopards and water: high waterhole visitation rate by a breeding female in summer. *Snow Leopard Reports*, 3, 41-45. <https://doi.org/10.56510/slr.v3.23251>

Maso-Carrió, E., Churski, M., Kuijper, D. & Fumagalli, L. (2024). Niche overlap across landscape variability in summer between two large herbivores using eDNA metabarcoding. *PLoS ONE*, 19(2), e0279672. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0279672>

Mijiddorj, T.N., Ganchudur, B., Samelius, G. & Alexander, J.S. (2024). Reflections from a snow leopard eco-camp program in Mongolia. *Snow Leopard Reports*, 3, 69-78. <https://doi.org/10.56510/slr.v3.22114>

Nyam, E., Alexander, J.S., Byambasuren, C., ... Samelius, G. & Lkhagvajav P. (2024). Snow leopard digging for water in an arid environment. *Snow Leopard Reports*, 3, 37-40. <https://doi.org/10.56510/slr.v3.25489>

Nygren, E., Sliwa, A., & Blomqvist, L. (2024). Chapter 25 - Management of captive snow leopards in the EAZA region. In D. Mallon & T. McCarthy (Eds.), *Snow Leopards* (Second Edition, pp. 325–332). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-85775-8.00012-1>

Sayedi, S. S., Abbott, B. W. Vannière, B., ... Niklasson, M., ... Daniau, A. L. (2024). Assessing changes in global fire regimes. *Fire Ecology*, 20, 18. <https://doi.org/10.1186/s42408-023-00237-9>

Schaumann, F., Norrström, N., Niklasson, M., & Leidenberger, S. (2024). Ecological comparison of native (*Apis mellifera mellifera*) and hybrid (Buckfast) honeybee drones in southwestern Sweden indicates local adaptation. *PLoS ONE*, 19(8), e0308831. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0308831>

Torres-García, M. T., Hedwall, P.-O., Larrieu, L., Ockinger, E., Johansen, H., Niklasson, M., Petersson, L., Svensson, E., Uría-Díez, J. & Felton, A. (2024). Tree and stand characteristics jointly predict tree-related microhabitats on retention trees in production forests. *Biological Conservation*, 299, e110821. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2024.110821>

Populärvetenskapliga publikationer

Ericsson, M., & Nygren, E. (2024). Med uppdrag att rädda sydlig kärrsnäppa. *Vår fågelvärld*, 4, 18-22. [PDF](#)

Loberg, M., & Johansson, B. (2024). Animals and nature – A valuable resource for children at the hospital. *WAZA News*, 1, 20-21. [PDF](#)

Niklasson, M., Svensson, E., Leidenberger, S., Norrström, N. & Crawford, E. (2024) Vårt inhemska honungsbi har gamla rötter i Sverige. *Bitidningen*, 3, 22-23.

Examensarbeten

Farzanyar, S. (2024). Assessing the impact of a pulley system enrichment on the hunting behaviors of captive European wildcats (Masterarbete). Lunds universitet. <http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/9178963>

Hardy, D. (2024). Does supplementary feed affect the daily activity of the European bison (Internship report). Hogeschool van Hall Larenstein, Leeuwarden. [PDF](#)

Hermansson, E. (2024). Comparison of different methods for registering honeybee activity (Kandidatarbete). Lunds universitet.

Karlsson, A. (2024). Beräkning för att främja jaktbeteende för återintroduktion av skotsk vildkatt i Skottland (Kandidatarbete). Sveriges lantbruksuniversitet. <https://stud.epsilon.slu.se/20230/>

Pettersson, S. (2024). Igelkottspopulationen (*Erinaceus europaeus*) i Sverige: Effekter av folkmängd, temperatur och grävling (Bachelor thesis). Umeå universitet. <https://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1946385/FULLTEXT01.pdf>

Wetzler, N. S. (2024). The secret life of lynx - Examining the visitors effect on behavior in captive lynx (*Lynx lynx*) (Masterarbete). Linköpings universitet.

Ydreborg, E. (2024). Documenting a Genetic Bottleneck: The Rescue of the Nordic Honey Bee (*Apis mellifera mellifera*) (Kandidatarbete). Lunds universitet.

Uppfödningmanualer

Försäter, K., & Skelton, T. (2024). Long-term management plan for the Lemur leaf frog *Agalychnis lemur*. European Association of Zoos and Aquariums.

Samarbetspartners & medlemskap:

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Hasselbladstiftelsen

World Association of Zoos and Aquariums | WAZA
United for Conservation

Naturskyddsföreningen

amphibian ark

Conservation Education

Stiftelsen Erik & Lily Philipsons minnesfond

Stiftelsen Thureus forskarhem

en del av
BOHUSLÄN